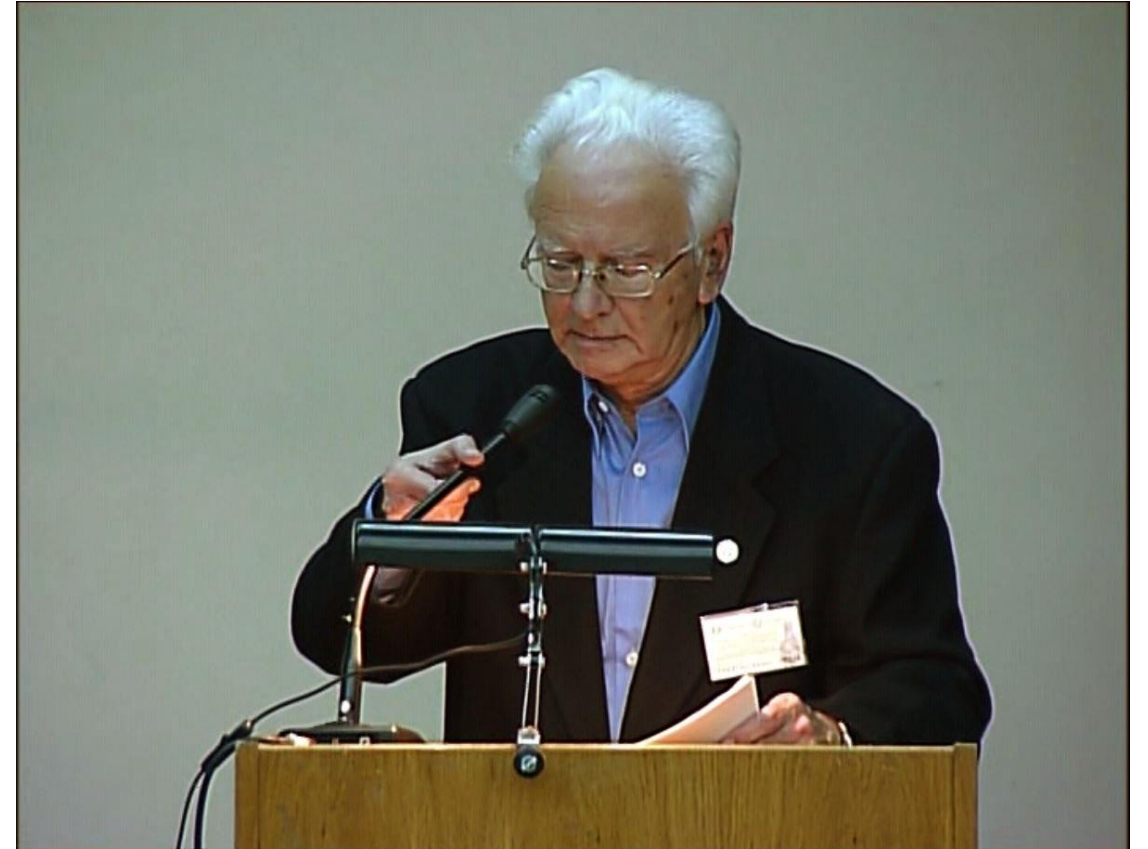

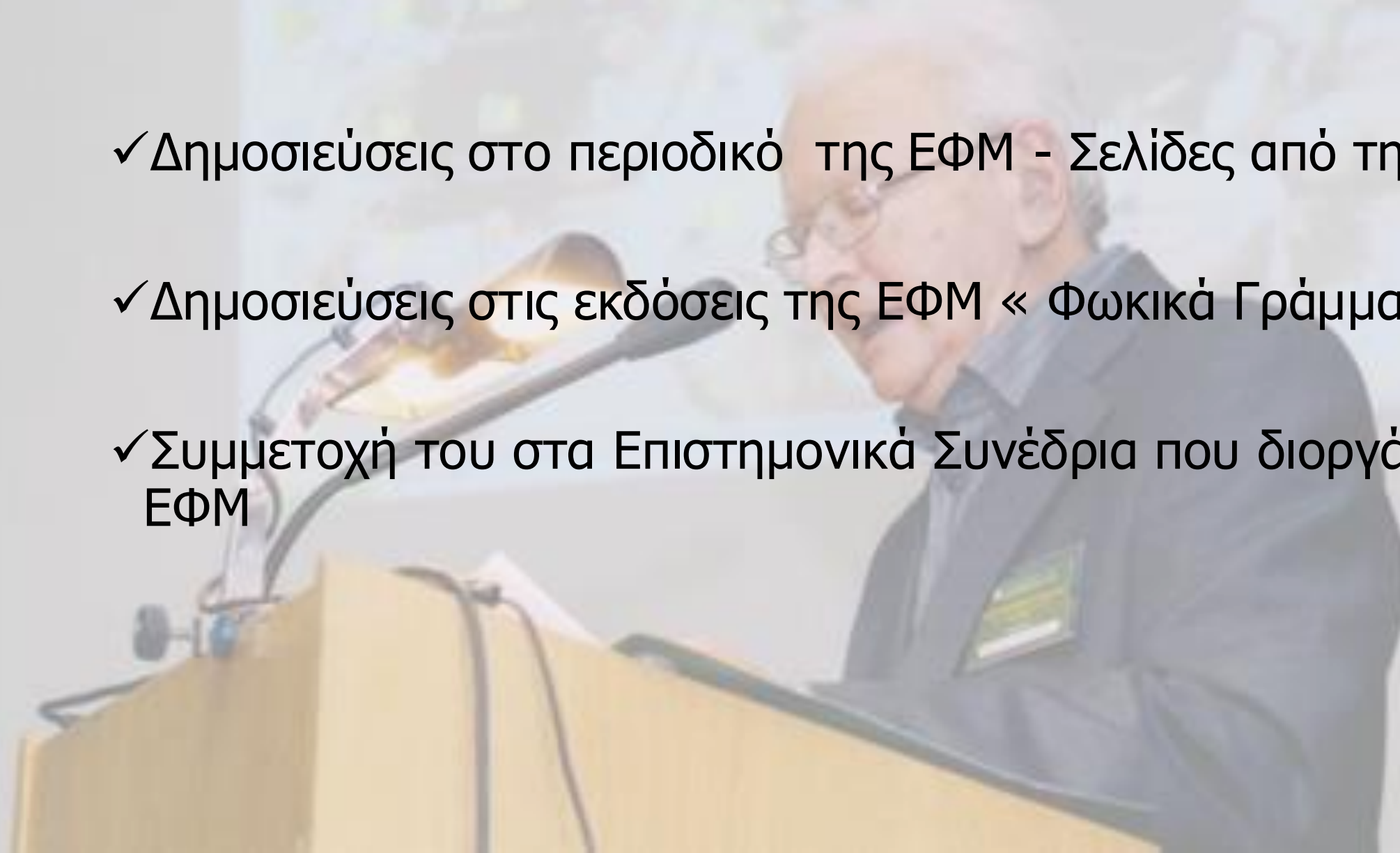
Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΔΡΟΣΟΥ ΚΡΑΒΑΡΤΟΓΙΑΝΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΦΜ

Η ΕΦΜ ιδρύθηκε το 1973 με σκοπό:

- ✓ Τη μελέτη, περισυλλογή, καταγραφή, διαφύλαξη και δημοσίευση του γλωσσικού, λαογραφικού, ιστορικού, ανθρωπολογικού και καλλιτεχνικού πλούτου της Φωκίδας μη αποκλειόμενου και υλικού από την υπόλοιπη Ελλάδα ή το Εξωτερικό.
- ✓ Την ανάδειξη ιστορικών γεγονότων της Φωκίδας καθώς μνημείων και κτιρίων.
- ✓ Την Οργάνωση πνευματικών, επιστημονικών συνεδρίων και εκδηλώσεων.
- ✓ Εκδόσεις – δημοσιεύσεις θεμάτων που προαναφέρονται.
- ✓ Συνδρομή για ίδρυση Λαογραφικού Μουσείου στην Άμφισσα από τον Δήμο.

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΔΡΟΣΟΥ ΚΡΑΒΑΡΤΟΓΙΑΝΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΦΜ

- ✓ Δημοσιεύσεις στο περιοδικό της ΕΦΜ - Σελίδες από τη Φωκίδα
- ✓ Δημοσιεύσεις στις εκδόσεις της ΕΦΜ « Φωκικά Γράμματα»
- ✓ Συμμετοχή του στα Επιστημονικά Συνέδρια που διοργάνωσε η ΕΦΜ

Δημοσιεύσεις στο περιοδικό της ΕΦΜ - Σελίδες από τη Φωκίδα

Ὁ Δεσπότης Σαλώνων Φιλόθεος καὶ ἡ διαθήκη τοῦ Δημητρίου Χαριτοπούλου

ΤΟΥ ΔΡΟΣΟΥ ΚΡΑΒΑΡΤΟΓΙΑΝΝΟΥ

Τὸ νὰ τιμᾶμε τὴ μνήμη τῶν ἡρώων προγόνων μας — αὐτῶν ποὺ σκοτώθηκαν πολεμώντας τὸν ἐχθρὸ γιὰ νὰ ζοῦμε μετὰ λεύτεροι — εἶναι καθήκον ἱερό. Ὅταν ὁμως οἱ ἥρωες αὐτοὶ ἀποτελοῦν τὴν κεφαλὴ τῆς Πολιτείας ἢ τῆς Ἐκκλησίας τὸ καθήκον μας αὐτὸ εἶναι ἐπιβεβλημένο.

Κι ὅταν τοὺς ἀγνοοῦμε εἶναι σὰ νὰ περιφρονοῦμε τὸ ἄξιο παράδειγμά τους κ' εἰμαστε τότε ἀνάξιοι ἀπόγονοι προγόνων ποῦδωσαν τὴ ζωὴ τους μ' ἀντάλλαγμα τὴ λευτερίᾳ τοῦ Γένους.

Πρῶτος ἀνάμεσα στοὺς προγόνους μας αὐτοὺς ὁ ἐπίσκοπος Σαλώνων Φιλόθεος — ἐνάμισο αἰὼνα πρὶν ξεσπάσει ἡ Ἐπανάσταση — δραματίστηκε τὴ λευτερίᾳ τοῦ σκλαβωμένου Γένους. Βοηθώντας τοὺς ὁμοθρήσκους του Βενετσάνους, συμπολεμώντας μ' αὐτοὺς, σκοτώθηκε σὲ μάχη μὲ τὸν Τούρκο κατακτητὴ, προδομένος κ' ἐγκαταλειμμένος στὸ τέλος ἀπ' τοὺς δάρβάρους ψευτοσυμμάχους. Καὶ ξεχάστηκε. Ἀγνοήθηκε ἀπ' τὴν Ἱστορίᾳ.

Τὸν Φιλόθεο μᾶς ἀποκάλυψε ὁ Σάθας, ποὺ ἔρριξε καὶ δημοσίεψε τὴ διαθήκη τοῦ ἀδερφοῦ του. (1) Λίγο ἀργότερα τὸν ἐξύμνησε ὁ Βαλαωρίτης σ' ἓνα ἀπὸ τ' ἄσματά του. (2) Κι ἀκολούθησαν οἱ «ἱστορικοί» μας, οἱ πλαστογράφοι καὶ κακογράφοι τῆς Ἱστορίας. Κι ἐπινεξαν τὸν Φιλόθεο στὴ σιωπὴ!

Λίγοι οἱ εὐγνώμονες ποὺ δὲν ξέχασαν τὸ ἱερὸ τους καθήκον. Πρῶτος ἀνάμεσά

τους ὁ Θύμιος Σταθόπουλος ἔγραψε ἀξιόλογο ἄρθρο γιὰ τὴ διαθήκη τοῦ Δημ. Χαριτοπούλου στὴν ἐφημ. «Φωκικὸς Ταχυδρόμος» (1966) (3). Ἀκολούθησαν κι ἄλλοι. (4) Θεωρήσαμε κι ἐμεῖς ἐθνικὸ μας χρέος νὰ τιμήσουμε γιὰ μιὰ φορὰ ἀκόμα τὴ μνήμη τοῦ Δεσπότη Φιλόθεου, τοῦ ἀξίου αὐτοῦ πατριώτη καὶ γενναίου αγωνιστῆ. Τίς λίγες πληροφορίες γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Φιλόθεου ἀντλούμε ἀπὸ τὴ διαθήκη ποὺ ἄφησε ὁ ἀδερφός του Δημητρίου Χαριτοπούλου. Ἡ διαθήκη ἐρέθηκε στὴ Ζάκυνθο ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνο Σάθα πρὶν ἓνα περίπου αἰῶνα. Ἀποτελεῖ ἐν' ἀπ' τὰ σπάνια σ' ὠριότητα καίμενα τῆς νεοελληνικῆς γραμματολογίας.

Ὁ ἐθνικός μας ποιητὴς Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης ἀναφέρει σχετικὰ τὰ πρὸ κάτω. (5).

ΦΙΛΟΘΕΟΣ ΧΑΡΙΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΔΕΛΦΟΣ ΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΚΟΥΡΜΑΣ. Εἰς τοὺς μεγάλους καὶ δεινούς περισπασμούς, οἵτινες διέταραξαν τὴν

1. Περιοδικό: «Χρυσολίος» 1865 τ. γ', σ. 525.
2. Βαλαωρίτου: Ἄπαντα, 1925 τ. 6', σ. 238.
3. «Φωκικὸς Ταχυδρόμος», φ. 4 (5.4.66) καὶ 5 (10.5.66).
4. Ἀκόμα ἔγραψαν οἱ: Κώστας Κορδώνης στὴν ἐφημ. «Φωκικὸς Λαός», φ. 351 (21.3.66) καὶ 420 (15.10.70), Βαγγέλης Ζαχαράπουλος σὲ διὸ συνέχειες στὴν ἴδια ἐφημ., φ. 510 καὶ 511 (1975) καὶ παλιότερα ὁ Γ. Γάτος στὰ «Αἰτωλικά Γράμματα» φ. 3 (1960).
5. Βαλαωρίτου, ἔ.δ., σ. 303—4.

ἐλληνικὴν φυλὴν κατὰ τὴν μακρὰν καὶ ζοφώδη νύκτα τῆς δουλείας, εὐλόγως κατalogίζεται: καὶ ὁ ἐπὶ τριάκοντα ὅλα ἔτη διαρκέσας πρὸς ἀνάγκησιν τῆς ἐθνικῆς αὐτονομίας, ἀπὸ τοῦ 1648 μέχρι τοῦ ἔτους 1715.

Δὲν προτίθεμαι θεθαίως νὰ διεξέλθω πάντα τὰ αἵματηρὰ ἐπεισόδια, δι' ὧν ἐδάφησαν αἱ σελίδες τῆς ἱστορίας ἐκείνης. Ὁ κύριος Κωνσταντῖνος Σάθας, ἐν συντόμῳ περιγράφας τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 17' αἰῶνος καὶ διανοούμενος νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸ θέμα τοῦτο, δὲν ἤθελεν ἀνεχθῆ ἄλλοτρίαν ἐπέμβασιν. Ἀλλὰ χάριν διασαφήσεως ἐν τῷ ποιήματι μνημονευομένων ἐπιτραπήτω μοι νὰ ἀρυσθῶ ἐκ τοῦ πονήματός του τὰς εἰδήσεις, δι' ὧν μᾶλλον εὐκατάληπτος ἀποδίδει: ἡ ὁπτασία τοῦ Διάκου. (6).

Τότε, ὡς καὶ ὕστερον, ὁ ἀνώτατος τῆς ὀρθόδοξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας Κλῆρος πρῶτος ἀνεπέτασε τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας. Ὅθεν, ἐν ᾧ τῇ ἀρωγῇ τῶν ἡμετέρων ἐξήλαυνεν ὁ Μαυροκηνὸς τοὺς Ὀθωμανοὺς τῆς Πελοποννήσου, οἱ ἐπίσκοποι Φιλόθεος ὁ Σαλώνων, Ἰερόθεος ὁ Θηβῶν,

6. Ἐννοεῖ τὸ σχετικὸ ἀπόσπασμα ἀπ' τὸ ποιητικὸν του ἔργο «Ἀθανάσιος Διάκος». Ἄσμα δ', (ἔ.δ., σ. 238). Παραθέτομε τοὺς στίχους:

Χιλιάδες ἤρθαν με μιὰς τριγύρω στὸ Θανάση
ψυχαῖς μεγαλοδύναμεις ἀπὸ τὸν ἄλλον κόσμον
μὲ τὰ παλῆά τους θάσανα, μὲ τὴν παλληκαριά τους,
καὶ τοῦ φιλοῦν τὸ μέτωπο καὶ τὸν περιδροοῖζον.
Στὴ σκοτεινὴν του φυλακὴν, γαλανοφορεμέναις,
ἀπλώνουν τὰ φτερούγια τους κ' ἐπάνωθ' ἐκ τοῦ ἀνοίγουν
ἐκθύν, ἀπέραντο οὐρανὸ καὶ τοῦ τὸν ἀστερώνουν
μ' ἄθανάταις ἐνθύμηνες, μοσχεβολαῖς τοῦ τάφου.

Κατέδωκε ὁ Φιλόθεος μὲ θυματὸ στὸ χέρι
καὶ λιθανίζει κ' εὐλογᾷ. Μαζὶ του κι ὁ Δημήτρης
κρατώντας στὸ δισάκι του κρυμμένα τοῦ Δεσπότη
τ' ἀγαπημένα λείψανα, σὰν νὰ ζητοῦσε ναῦρη
λιγάκι χῶμα, ψυχικὸ, ἐλεύθερη μιὰν ἄκρη
γιὰ νὰ τὰ θάψῃ ὁ δύστηνος. Τοὺς συντροφεύει ὁ Κούρμας.

Μακάριος ὁ Λαρίσης, Ἰάκωβος ὁ Ἀθηναῖος καὶ Ἀμείδιος ὁ Εὐβοίας ὑπεκλίνον καὶ ὑπεστήριζον ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἑλλάδι: τὴν ἐπανάστασιν. Καταβᾷς ἐκ τῶν ὁρέων τῆς Δωρίδος καὶ ὁ ἀρματολὸς Κούρμας ἐπέπεσε κατὰ τοῦ Λοιδορικού καὶ κατέστρεψε τοὺς ἐκείσε ἐπιδημοῦντας Τούρκους. Ὁ δὲ Φιλόθεος ἐπὶ κεφαλῇ τῶν ἐπαναστατῶν τροπαιοῦχος ἐξέβαλε τοὺς ἐν Παρνασσίδι.

Μετ' οὗ πολὺ συνασπισθέντες οἱ ἐχθροὶ ἐπανήλθον μετὰ πολυαρίθμου στρατοῦ, καὶ οἱ μὲν Βενετοὶ προδῶσαντες τὴν ἐπανάστασιν ἐγκατέλιπον τοὺς ἡμετέρους, οἱ δὲ ἀρχηγοὶ αὐτῆς ἀπηξίωσαν νὰ καταθέσωσι τὰ ὅπλα καὶ οἱ πλείστοι ἀπέθανον μαχόμενοι: ὑπὲρ τῆς φίλης πατρίδος.

Τοιοῦτοτρόπως ἐν τινι συμπλοκῇ ἔπεσε ὁ Κούρμας, θανατηφόρος δὲ πληγείς καὶ ὁ Φιλόθεος παρέδωκε τῇ Θεῷ τὴν ἀκατάδραστον καὶ γενναίαν ψυχὴν. Ἡ ὥς ἐκ θαύματος διασωθεῖσα διαθήκη τοῦ αὐταδέλφου αὐτοῦ Δημητρίου Χαριτοπούλου, περιουσία ἀνεκτίμητος καὶ πολιτικὸν εὐαγγέλιον, περιέχον ἐν τῇ ἀπλοϊκωτέρᾳ αὐτοῦ διατυπώσει: τὸ σύμβολον τῆς ἐθνικῆς πίστεως, μαρτυρεῖ περὶ πάντων τούτων. Ἀσμένως δέ, καίτοι δημοσιευθεῖσαν, καταχωρίζω ἐνθάδε, αἰδῶν μὲν τοῦ διαθέτου μνημόσυνον, καλὸν δὲ παράδειγμα πρὸς ἡμᾶς, ἀπαραίτητον ἔχοντας ἀνάγκην τοιαύτης διδασκαλίας, κόσμον δὲ τοῦ βιβλιαρίου μου τούτου.

Ἐφτά Ἀλωναρίου 1808 εἰς χωρίο Ζακύνθου Καταστάρι.

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Ἐδὼ κἀνὼ κατάγραμμά τῆς δυστυχισμένης φαιλίας μας, ποῦ καταγόμαστε σκλητάδα καὶ σκλητάδα ἀπὸ τῆς Ρούμελης καὶ ἤρθαμε σὲ τοῦτο τὸ νησί τῆς Ζακύνθου ἀπὸ κατατρεμὲν καὶ ἔχῃ ἀπὸ ἄλλο.

Ὁ πατέρας μας, ποῦ ν' ἀγιάσουν τὰ κόκκαλά του, ἐλέγονταν Γιάννης καὶ ἦτον ἀπὸ τὴν χώραν Ἀγιοθυιά, καὶ ἡ μάνα μας, ποῦ ὁ Θεὸς νὰ τὴν σωρᾷ, Σαλωνίτισσα, καὶ ἐλέγονταν Βιολέτα. Γεννηθήκαμε τέσσαρα ἀδέρφια. Ὁ μεγαλύτερος ἐλέγονταν Φιλόθεος καὶ εἶναι ὁ Δεσπότης, ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ, ποῦ νὰ ἔχω τὴν ἁγίαν του εὐχὴ ἐγὼ καὶ πᾶς ἄλλος Χριστιανός, ἀγκαλὰ καὶ ἀπεθαμένους. Ὑστερα ἔρχομαι στὴν ἀράδα ἐγὼ καὶ ἡ ἀδερφή μου Μάρω καὶ τὸ ἀδέρφι μου ὁ Γιώργης. Καὶ ὁ πατέρας μου πέθανε χρόνῳ ἐνδοθῆντα μὲ θάνατο χριστιανικό, σὰν καλὸς Χριστιανὸς ὅπου ἦταν, κἀνόντας ψυχικά, καὶ ποτὲ στὸ ζῦγι μὴν ἀγέλωτας καὶ ἀξιώθηκε νὰ τὸν ἐδγάλη ὁ Φιλόθεος ὁ Δεσπότης, ποῦ τοῦ ἔδωκε καὶ τὴν ἁγίαν του εὐχὴ. Καὶ ἡ μάνα μας πέθανε ἀπὸ λοιμική, ποῦ μᾶς ἤφεραν οἱ Βενετσιάνοι καὶ πολὺς κόσμος ἐχάθηκε, χρόνῳ ἐξήντα τρία.

Ὁ Φιλόθεος εἶχε γραμματαλλαγή μὲ τοὺς Βενετσιάνους, νὰ τὸ ἐαρῶσιν λευθερόντας τὸ σκληθωμένο Γένος μας καὶ ἀγρυπνῶντας μὲ τοὺς καπετάνιους καὶ δεσποτάδες τῆς Ρούμελης. Κατὰ καιρὸ, ποῦ κατέβηκε ἡ ἀρμάδα στὰ νησιά, οὐλὴ ἡ Ρούμελη ἐδούλεψε σπαθί, καὶ ἐκλάδεσαν πᾶσα ψυχὴ ἀλλόπιστων Ἀγαρηῶν. Τότε ἦτον καπετάνιος Σάλωνα καὶ Λοιδορίκι ὁ καπετάν Κούρμας καὶ μὲ πεντακόσιους ἀρματολούς ἐπῆρε Σάλωνα, Λοιδορίκι καὶ Ἐπαχτο, καὶ περίττο ἀπὸ δυὸ χιλιάδες Τούρκων ἐσφαξαν.

Ὑστερα σὲ λίγο μᾶς ἤρθε ἡ λοιμική καὶ πολὺς κόσμος ἐχάθη. Τότε καὶ ἡ μάνα

μας ἡ μακαρίτισσα, ὁ Θεὸς νὰ τὴν σωρᾷ, πέθανε, καὶ ἡ ἀδερφή μου Μάρω χρόνῳ εἴκοσι ὀκτώ.

Σάμπως ἦρθαν οἱ Τούρκοι, οἱ Βενετσιάνοι ἐμπήκαν στὰ κότερα καὶ ἀφῆσαν ἐμᾶς τοὺς δύστυχους. Καὶ ὁ καπετάν Κούρμας μὲ τετρακόσους ἐβγήκε καὶ τοὺς ἐσάκισε σὲ τέσσαραις πάντα. Ἦρθε καὶ ὁ Φιλόθεος, ποῦ ὁ καπετάν γενεράλης τὸν εἶχε μαζί του, γιατί εἶχε ὑπόληψι καὶ στίμα καὶ ἀκούονταν ἀπ' ὅλους τοὺς Ρουμελιώταις, καὶ ἐκάμαν μὲ τὸν καπετάν Κούρμα θουλή νὰ πάρουν καὶ τὸ Ζητοῦν. Μὰ δὲ μπόρεσαν, γιατί ἐκλείστηκαν ὅχτῳ πασάδες, καὶ ἐκαψαν καὶ τὴν Φήδα, ἐχτυπήσαν καὶ τὸ ὄρδι τοῦ Τούρκου κοντὰ στὸ Πατρατζίκι, καὶ τὸ Ταλάντι ἐπῆραν καὶ ὁ Κούρμας λαβώθηκε. Ἦρθε ὁ Λιμπεράκης νὰ πάρῃ τὸ Σάλωνα, μὰ ὁ Κούρμας τὸν πῆγε τοῦ κυνηγιῶ στὸ Καρπενήσι καὶ σὲ τρίχα νὰ τὸν πιάσῃ ἐλοζώνταν. Ὁ Δεσπότης ὁ Φιλόθεος ἐβαρέθη στὸ λαϊμό, στὸν πόλεμο, καὶ σὲ δέκα μέρας ἐπρίστηκε καὶ πέθανε καὶ ὁ Κούρμας ἐσκοτώθη.

Ἦρθαν οἱ Τούρκοι καὶ ἐδιώξαν τοὺς Βενετσιάνους καὶ ἐγὼ μὲ ἄλλους πολλοὺς ἀγκαλὰ καὶ μᾶς ἐτάξαν οἱ Τούρκοι μὲ ἔρκο νὰ μὴ μᾶς πειράζουν, ἔφυγα μὲ τὸ ἀδέρφι μου τὸ Γιώργη καὶ μὲ κότεργο τοῦ καπετάν Στάθη Βλαστοῦ ἦλθα σὲ τοῦτο τὸ νησί τῆς Ζακύνθου.

Σὰν ἀληθινὸς Χριστιανὸς χρῆζοντας νὰ ἤμα: ἐτοιμος σὲ πᾶσα ὥρα καὶ στιγμή νὰ παρουσιασθῶ εἰς τὸ τρομερὸ καὶ φρικτὸ τοῦ Θεοῦ κριτήριον, ἐρεγολάρησα τὰ πράγματά μου. Καὶ πρῶτο συχωρᾶω πᾶσα ἀνθρώπο ποῦ μὲ ἔβλαψε καὶ ζητάω ἀπ' ὅλα τὰ δέρφια μου τοὺς Χριστιανούς συγχώρεσι σὲ ὅτι τοὺς ἐπύκρυνα καὶ τοὺς ἐζημίωσα. Ἀφίνω τὸ τίποτέ μου εἰς τὸ ἀδέρφι μου τὸ Γιώργη καὶ θέλω νὰ μὲ θάψῃ χωρὶς καμμία ἐξόδουσι καὶ κοσμοπομπή. Νὰ μοῦ ἀφήσῃ μονάχα τὸ ἑρᾶκι καὶ τὸ μαῦρο ποκάμισο καὶ τίποτα ἄλλο, καὶ νὰ μὲ ρί-

7. Ἐ. ἀ., σ. 313—6.

ξῇ σ' ἓνα ταφί. Καὶ ἂν δώσῃ ὁ πανάγαθος καὶ πανοικτίρμονας Θεὸς καὶ καπιτάρη νὰ ἐλευθερωθῇ τὸ δυστυχισμένο Γένος μας ἀπὸ τὸν τρομερὸ καὶ ἀντίχριστο καὶ ἀνελεῆμονα Ἀγαρηῶν, νὰ ξεθάψῃ τὰ κόκκαλά μου, καὶ τὰ κόκκαλα τοῦ μακαρίτου ἀδερφοῦ μου Φιλόθεου, ποῦ τὰ ἔχω κρυμμένα σὲ μὴ σακκοῦλα στὴν σπηλιάν ποῦ ἐγνωρίζε, καὶ νὰ τὰ θάψῃ μαζί καὶ κοντὰ στὰ κόκκαλα τῶν γονιῶν μας εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς πατρίδος μας μὰ, τὸ ξαναλέγω, σὰν ἐλευθερωθῇ καὶ ἔχῃ τώρα ποῦ εἴμαστε σκλητοί. Καὶ ἂν κάμῃ ἔτσι νάχῃ τὴν εὐχὴ τοῦ Φιλόθεου καὶ ἐμένα, ἀλλέως τὴν κατάρρα μας γιατί ἔτσι μὲ ὥρπισε στὸ Εὐαγγέλιο ὁ μακαρίτης Φιλόθεος ὥσῃν ἐξεψόχου.

Ἀφίνω ἀκόμα διάτα καὶ τότε θάνω σὲ ἔρκο φρικτὸ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, τοῦ Χριστοῦ, τῆς Παρθένου, εἰς τὰ κόκκαλα τῶν γονιῶν μας καὶ τοῦ ἀδερφοῦ μας Φιλόθεου, καὶ ἐξορκίζω τὸν ἀδερφό μου Γιώργη, τὸ σταυρὸ τὸ μαλαματένιο νὰ μὴν

τόνε πειράξῃ νὰ τὸν ἀπιθώσῃ σὲ μὴ ἐκκλησίαν νὰ λειτουργεῖται καὶ νὰ κάμῃ κολλάγι καὶ τότε στείλῃ στὴν πατρίδα μας τοῦ Παπαθανάση νὰ τὸν ἀπιθώσῃ στὴν ἐκκλησίαν μας, γιατί ἀνθρώποι εἴμαστε καὶ πέφτομεν σὲ λάθῳ αὐτὸς ὁ σταυρὸς εἶναι τοῦ μακαρίτου ἀδερφοῦ μας Φιλόθεου καὶ νάχῃς τὴν εὐχὴν του, Γιώργη μου, νὰ τὸν φυλάξῃς.

Ἀφίνω καὶ στὸν ἀδερφό μου Μητρο νὰ ζώσῃ 50 τσεκίγια στὴν κάσα γιὰ ἐλευθέρωμα σκληθῶν, καὶ 10 στὸ ὀσιτάλε καὶ χωρὶς ἄλλο νὰ τὸ κάμῃ. Ἄλλο τίποτι δὲν ἔχω νὰ εἰπῶ καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ τελεία καὶ ὑστερινή μου θέλησι.

ΔΗΜ. ΧΑΡΙΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐπληρώθη ἀρὰ γε ἡ παραγγελία τοῦ αἰμυνίστου φιλοπάτριδος ἡ τὰ ὅσα αὐτοῦ κεῖνται εἰσέτι κεχωρισμένα τῶν τοῦ Φιλοθέου καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ;...

Σχετικὰ μὲ τὸ χειρόγραφο τῆς διαθήκης ὁ Κ. Σάβας ἔγραφε:

«Ἡ ἀνωτέρω διαθήκη ὑπάρχει εἰς τὸ ἐν Ζακύνθῳ μοναστήριον Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. Σημειωτέον δέ, ὅτι ὁ ἐν αὐτῇ ἀναφερόμενος Γεώργης νομφευθεὶς τὴν θυγατέρα ἐτέρου συμφύδατος, Σπαθόγιαννου ἐκ Σηρομέρου, διέμεινεν ἐν Ζακύνθῳ μέχρι τῶν μέσων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὅτε ἀμνηστευθεὶς ὑπὸ τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως ἐπανέστρεψεν εἰς Σάλωνα μετὰ τῆς οἰκογενείας του, ἄχρι τανῦν διατηρουμένης.

» Ὁ Ἐνετὸς ἱστοριογράφος Ἀλέξανδρος Λοκατέλλης ἀναφέρει πολλὰ περὶ τοῦ ἐπισκόπου Φιλοθέου καὶ τοῦ ἄνω διαθέτου Δημητρίου Χαριτοπούλου ἢ Χαρίτου». (*)

Ὁ Δῆμος τῆς Ἀμφισσας δὲν σκέφτηκε ποτὲ νὰ ἐρευνήσῃ τουλάχιστον γιὰ τὸ χειρόγραφο.

Τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας ἀλλὰ συγχρόνως καὶ Θρησκευμάτων μας δὲ φρόντισε ποτὲ νὰ ἐάλῃ σ' Ἀναγνωστικὰ τῶν σχολείων ἓνα ἐθνικὸν καμηνίλιον σὰν τὴ Διαθήκην τοῦ Δημ. Χαριτοπούλου.

8. «Χρονολόγι», Ἐ.ἀ., τ. γ'.

Φίλοι ἀναγνωστες,

Διατηρεῖτε σὲ καλὴ κατάστασι τὸ τεῦχος τοῦτο. Τὰ ἄλλα ποῦ θὰ ἐπακολουθήσουν θὰ τὸ συμπληρώσουν καὶ ὅλα μαζί θὰ κάνουν ἓνα τόμο χρήσιμο γιὰ κάθε βιβλιοθήκη.

Δημοσιεύσεις στο περιοδικό της ΕΦΜ - Σελίδες από τη Φωκίδα

- ✓ Το οδοιπορικό του ΓΚΕΛΑ
- ✓ Οι Αμφισσείς τιμάνε τον γιατρό Μηνόφαντο.
- ✓ Η Άμφισσα στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο 1914-18 από το ανέκδοτο ημερολόγιο του πατέρα του Ιωάννου Δρ. Κραβαρτόγιαννου.
- ✓ Το Λαογραφικό Μουσείο Φωκίδος που ίδρυσε η ΕΦΜ.
- ✓ Η άλωση του Κάστρου των Σαλώνων.
- ✓ Ο Σάλωνας στο Βυζάντιο και στον Μεσαίωνα.
- ✓ Πνευματική Φωκίδα σε τρεις συνέχειες
- ✓ Οι εντυπώσεις του Μπισόν.

Δημοσιεύσεις στο περιοδικό της ΕΦΜ - Σελίδες από τη Φωκίδα

- ✓ Κωστούλα Μητροπούλου
- ✓ Γιώργος Χασιακός
- ✓ Χρήστος Παπουτσής
- ✓ Θανάσης Στεφόπουλος
- ✓ Ευθύμιος Γούβαλης
- ✓ Ροδούλα Κούμαρη – Σταθάκη (νεοελληνική λαϊκή τέχνη).
- ✓ Στέλιος Ξεφλούδας
- ✓ Γιάννης Σκαρίμπας

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΔΡΟΣΟΥ ΚΡΑΒΑΡΤΟΓΙΑΝΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΦΜ

- ✓ Δημοσιεύσεις στο περιοδικό της ΕΦΜ - Σελίδες από τη Φωκίδα
- ✓ **Δημοσιεύσεις στις εκδόσεις της ΕΦΜ « Φωκικά Γράμματα»**
- ✓ Συμμετοχή του στα Επιστημονικά Συνέδρια που διοργάνωσε η ΕΦΜ

Δημοσιεύσεις στις εκδόσεις της ΕΦΜ « Φωκικά Γράμματα»

ΦΩΚΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΟΛΟΒΟΣ: *Πρόλογος*· ΠΕΤΡΟΣ ΘΕΜΕΛΗΣ: *Ψηφιδωτά της "Αμφισσας"*· ΝΙΚΟΛΑΟΣ Π. ΟΛΥΜΠΙΟΥ: *"Ανέκδοτοι επιστολαί οπλαρχηγών της Ρούμελης τοῦ 1821"*· ΓΙΩΡΓΟΣ Α. ΠΑΠΠΑΣ: *Τὰ ταμπακίκα τῶν Σαλόνων*· SIMONE ROMARDI: *Περιηγήσεις στην Ἑλλάδα* (μτφ. Ν. Σταθῆς, εισαγωγή, σχόλια Δρόσος Κραβαρτόγιαννος)· ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΕΡΟΥΜΑΤΟΥ: *Σάβωνα 1204-1394*· ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΥΤΣΟΚΛΕΝΗΣ: *Τὰ μοναστήρια τῆς Φωκίδας*· ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΟΛΟΒΟΣ: *Λημνογραφικά νομοῦ Φωκίδας*· BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ (1973-1979)· ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ ΤΗΣ ΦΩΚΙΑΣ· ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ (1978-1979)· ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΦΩΚΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΦΩΚΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΦΩΚΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΡΟΣΟΣ ΚΡΑΒΑΡΤΟΓΙΑΝΝΟΣ: *"Αντί προλόγου"*· ΓΙΑΝΝΗΣ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ: *Λαογραφική αναφορά στά "Απομνημονεύματα τοῦ Μακρυγιάννη"*· ΦΙΛΟΠΟΙΜΗΝ ΜΩΡΑ-ΙΤΗΣ: *Συμβολαί εἰς τήν ἱστορίαν τῆς Ἀμφίσσης*· ΙΩΑΝΝΑ ΓΙΑΝΝΑΡΟΠΟΥΛΟΥ: *Ποικίλα σημειώματα ἐκ Γορτυνιακῶν Κωδίκων*· GEORGE WHEELER: *Περιηγήσεις στην Ἑλλάδα* (μτφ. Θάλεια Ἀσλανίδου, ἀπόδοση - πρόλογος - σχόλια: Δρόσος Κραβαρτόγιαννος)· Π. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Θ. ΧΡΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: *"Ἡ Παντάνασσα (Πανάσσαρη) τῆς Γραβιάς"*· ΡΟΥΛΑ ΛΙΑΣΚΟΥ: *"Οδύσσεια, τό τραγούδι τῆς ζωῆς"*· ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΑΝΙΔΑΣ: *"Ἑλληνική ὀνοματολογία"*· ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΥΤΣΟΚΛΕΝΗΣ: *Γλωσσικό ἀποθησαύρισμα περιοχῆς Ἀμφίσσης.*

ΦΩΚΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΡΟΣΟΣ ΚΡΑΒΑΡΤΟΓΙΑΝΝΟΣ: *Πρόλογος*· Ν.Ν. ΑΜΒΡΑΖΗΣ - Π.Η. ΠΑΝΤΕΛΟΠΟΥΛΟΣ: *"Ο σεισμός τῆς 1ης Αὐγούστου 1870 στή Φωκίδα"*· Γ.Ν. ΚΟΥΤΣΟΚΛΕΝΗΣ: *Τό Δημοτικό Τραγούδι*· ΓΙΑΝΝΗΣ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ: *"Ἡ Μονική Λαογραφία τῆς Δωρίδας"*· ΔΡΟΣΟΣ ΚΡΑΒΑΡΤΟΓΙΑΝΝΟΣ: *"Ἡ προσφορά τῆς Γυναικας τῆς Φωκίδας στίς Τέχνες καί τά Γράμματα"*· ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Θ. ΧΡΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: *"Εναλλαγές Ἱεραρχῶν στήν Ἱ. Μ. Φωκίδος στόν 19ο καί 20ό αἰῶνα"*· ANNA N. ΑΡΩΝΗ: *"Αμφισσα, πνευματική γεωγραφία ἐνός τόπου"*· ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΑΝΙΔΑΣ: *Παρατσούκλια*· ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΚΟΥΜΗΣ: *Περίπλους Γαλαξειδίου*· ΝΙΚΟΛΑΟΣ Γ. ΚΟΝΤΟΣΟΠΟΥΛΟΣ: *Δύο συνθηματικά γλωσσάρια ἀπό τό χωρίον Διακόπι Δωρίδος (Ἀποθησαύριση: Εὐθύμιος Μαστροκώστας)*· ΟΔΗΓΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (1911) *Νομός Φθιώτιδος καί Φωκίδος (Ἀποθησαύριση: Γιώργος Α. Καρούλας).*

Δημοσιεύσεις στις εκδόσεις της ΕΦΜ « Φωκικά Γράμματα»

Α΄ Τόμος

Στις Περιηγήσεις στην Ελλάδα του Simone Pomardi, μεταφρ. Ν. Σταθάς, ο Δρ. Κραβαρτόγιαννος έγραψε:

✓Την Εισαγωγή – Σχόλια & φώτο περιοδικού

Β΄ – Γ΄ Τόμος

✓Αντί προλόγου και

Στις Περιηγήσεις στην Ελλάδα του George Wheler, μεταφρ. Θάλεια Ασλανίδου έγραψε

✓Απόδοση – πρόλογος & σχόλια

Δ΄ – Ε΄ Τόμος

✓Πρόλογος

✓Η προσφορά της γυναίκας της Φωκίδος στις Τέχνες και τα Γράμματα του Δρ. Κραβαρτόγιαννου .

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΔΡΟΣΟΥ ΚΡΑΒΑΡΤΟΓΙΑΝΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΦΜ

- ✓ Δημοσιεύσεις στο περιοδικό της ΕΦΜ - Σελίδες από τη Φωκίδα
- ✓ Δημοσιεύσεις στις εκδόσεις της ΕΦΜ « Φωκικά Γράμματα»
- ✓ **Συμμετοχή του στα Επιστημονικά Συνέδρια που διοργάνωσε η ΕΦΜ**

Συμμετοχή του στα Επιστημονικά Συνέδρια που διοργάνωσε η ΕΦΜ

- «Η προσφορά του Ιερού Κλήρου και των Ιερών Μονών της Φωκίδος στο Έθνος και την περιοχή στην περίοδο της Τουρκοκρατίας στην Εθνεγερσία του 1821 και τη Νεοελληνική περίοδο
- «Αρχιερατικές μορφές της Φωκίδος στο νεότερο Ελληνικό Κράτος (20^{ος} αιώνας) και η συμβολή της Μητροπόλεως Φωκίδας στην πορεία του Νεοελληνισμού».

ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΡΑΪΩΑΝΗΣ

Αντώνης Παύλος

ΜΑΡΙΑ ΣΑΚΚΑ

Συμμετοχή του στα Επιστημονικά Συνέδρια που διοργάνωσε η ΕΦΜ

- ✓ Αμβρόσιος Τσάπος (1864-1928)
- ✓ Ανανία Μάνο (1881-1957)
- ✓ Ιωακείμ Αλεξόπουλο (1873-1959)
- ✓ Αθανάσιο Παρίση (1885 – 1964)
- ✓ Χρυσόστομο Βενετόπουλο (1913-1992)
- ✓ Αθηναγόρας Ζιακόπουλος (1931- --- 2015) **ΖΟΥΣΕ**

Συμμετοχή του στα Επιστημονικά Συνέδρια που διοργάνωσε η ΕΦΜ

- «100 χρόνια από το τέλος του Μακεδονικού Αγώνα 1908-2008»

**«Η διασπορά των αρχαίων Μακεδονικών νομισμάτων στον
Ελλαδικό χώρο και ιδιαίτερα στη Φωκίδα».**

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΔΡΟΣΟΥ ΚΡΑΒΑΡΤΟΓΙΑΝΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΦΜ

- ✓ Δημοσιεύσεις στο περιοδικό της ΕΦΜ - Σελίδες από τη Φωκίδα
- ✓ Δημοσιεύσεις στις εκδόσεις της ΕΦΜ « Φωκικά Γράμματα»
- ✓ Συμμετοχή του στα Επιστημονικά Συνέδρια που διοργάνωσε η ΕΦΜ

